

Circular 1/2003 de la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil, sobre les mesures que cal adoptar davant l'entrada en vigor de la Llei orgànica 7/2003, de 30 de juny, de mesures de reforma per al compliment íntegre i efectiu de les penes

La Llei orgànica 7/2003, de 30 de juny, de mesures de reforma per al compliment íntegre i efectiu de les penes, que va ser publicada al Butlletí Oficial de l'Estat del dia 1 i va entrar en vigor el dia 2 de juliol —segons la seva disposició final segona— suposa una profunda reforma del nostre sistema d'execució de la pena de presó, substancialment en matèria de classificació en tercer grau de tractament penitenciari i de llibertat condicional

De les modificacions operades en els quatre articles, la disposició transitòria única i les dues disposicions finals de la Llei orgànica 7/2003, de 30 de juny, de mesures de reforma per al compliment íntegre i efectiu de les penes comentarem solament, per raons d'economia processal, aquells aspectes que pertanyen al dret d'execució de penes, en el qual estan compresos tots els preceptes jurídics relatius a l'inici, compliment i control de les penes i mesures executòriament imposades; sense necessitat de fer cap comentari sobre els preceptes de la reforma que pertanyen al dret penal material.

Igualment, resulta convenient recordar el que és obvi; i és que la present Circular no pot proporcionar més solucions que les que es deriven de la seva pròpia naturalesa, és a dir, la de ser un instrument jurídic encaminat a aconseguir la unitat d'actuació d'aquesta Administració penitenciària, dins del màxim respecte al principi de legalitat, però orientant els nostres esforços en la recerca de solucions que superin aquells obstacles que poguessin sorgir des del prisma de la protecció de determinats valors constitucionals.

També es fa necessari advertir des de l'inici que s'acompanyen a aquesta Circular diversos protocols d'actuació, la finalitat dels quals és la de facilitar la tasca dels centres penitenciaris en la posada en escena dels aspectes més innovadors de la reforma.

a) L'article primer modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal. En aquest article es modifiquen els articles 36, 76, 78, 90, 91 i 93 del Codi penal.

1. La classificació en tercer grau i la introducció de l'anomenat període de seguretat

L'article 36 del Codi Penal (CP) és modificat per introduir l'anomenat *període de seguretat*, i de conformitat amb el qual el penat no podrà accedir al tercer grau de classificació fins que hagi complert la meitat de la pena imposada, quan aquesta sigui superior a cinc anys [és a dir, cinc anys i un dia en una única causa o en condemnes acumulades]. No obstant l'anterior, el jutge de vigilància penitenciària podrà acordar, raonadament, l'aplicació del règim general de compliment quan concorri en el penat un pronòstic individualitzat i favorable de reinserció social i valorant, en el seu cas, les circumstàncies personals del reu i la seva evolució en el tractament reeducador.

La resolució raonada del jutge de vigilància, de conformitat amb el disposat a l'article 141 de la LECr s'expressarà en una interlocutòria, contra la qual es poden interposar els recursos establerts en la

disposició addicional cinquena de la Llei orgànica 5/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, modificada per la Llei orgànica 5/2003, de 27 de maig.

A diferència del redactat que hi ha en l'avantprojecte de reforma, el precepte finalment aprovat no exigeix que el penat hagi complert la quarta part de la condemna perquè li pugui ser d'aplicació el règim general de compliment. Així doncs, quan concorrin en el penat els requisits per eximir-lo del compliment del període de seguretat és el moment processal en el qual s'ha d'iniciar el nou incident d'execució que s'estableix al paràgraf segon de l'article 36.2 del CP que ara comentem.

La redacció del precepte en res impedeix que el procediment d'exclusió del període de seguretat s'iniciï d'ofici pel jutjat de vigilància penitenciària o a iniciativa de l'interessat o de la resta de parts legitimades que es mencionen al precepte; el que no admet cap dubte és que els equips de tractament són agents molt qualificats en la prognosi i en el tractament reeducador dels interns, i que hauran d'extremar la seva cura i diligència professional en l'aplicació d'aquest nou incident processal que en tot cas és requisit previ i condició de procedibilitat per a la classificació en tercer grau de tractament penitenciari abans del compliment de la meitat de la pena de presó imposada, quan aquesta sigui superior als cinc anys.

La implantació en el nostre sistema d'execució penal de l'anomenat període de seguretat s'ha de cohonestar necessàriament amb el principi d'individualització científica separat en graus recollit a l'article 72 de la LOGP, segons el qual l'intern pot ser situat en el grau superior, tret del de llibertat condicional, sense haver de passar necessàriament pels que el precedeixen, sempre que de l'observació i de la classificació corresponents de l'intern resulti que té les condicions perquè es faci.

La intervenció dels equips de tractament en l'incident d'aplicació del règim ordinari de compliment ha de ser, doncs decidida i decisiva, i ho han de provocar des del mateix moment de l'entrevista d'ingressos en el cas dels penats i des de la recepció del testimoniatge de la sentència en el cas de preventius.

En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que l'article 103 del l'RP estableix que les propostes de classificació inicial, s'han de formular en el termini màxim de dos mesos des de la recepció a l'establiment del testimoniatge de la sentència; i que el centre directiu té un termini màxim de dos mesos des de la recepció de les propostes per dictar la resolució classificatòria, ampliable a dos mesos més, per observar millor la conducta i la consolidació dels factors positius de l'intern. Igualment, el nostre ordenament jurídic ha establert que en els casos en què hi hagi una qüestió prejudicial penal de la qual no es pugui prescindir per a la deguda decisió o que en condicionés directament el contingut, determinarà la suspensió del procediment mentre que no es resolgui aquella qüestió pels òrgans penals corresponents [article 10.2 de la LOPJ]. Així doncs, si durant els 6 mesos que com a màxim pot durar el procediment administratiu de classificació penitenciària [durant el qual tècnicament el procediment administratiu pot romandre suspès si no es perjudica el tractament individualitzat del penat], el jutge de vigilància penitenciària no ha acordat l'aplicació del règim general de compliment, el penat o penada a més de cinc anys de presó serà inexorablement proposat i classificat en el segon grau de tractament penitenciari; i tot això sense perjudici que un cop que arribi al Centre Penitenciari la resolució del jutge de vigilància penitenciària d'aplicació del règim general de compliment al penat, és revisi immediatament aquell grau de tractament i se'l progressi, si s'escau, al tercer grau de tractament penitenciari.

En altre ordre de coses, els programes de tractament regulats a l'article 20.2 de l'RP poden servir de gran ajuda per valorar l'evolució positiva del penat en el tractament reeducador; s'hi hauria de deixar constància d'altres moments en què l'Equip de Tractament hauria de provocar aquest nou incident

processal, com poden ser quan es valori l'ús que ha fet l'intern del seu primer permís ordinari de sortida o quan es revisi el seu grau de classificació penitenciària i hi ha indicadors consolidats d'una bona evolució tractamental que aconsellin l'aplicació del règim general de compliment, perquè la persona, a curt o mitjà termini, podria ser tributària d'una progressió al tercer grau de tractament penitenciari.

Finalment, també pot donar-se el supòsit en què a un penat classificat en tercer grau de tractament penitenciari li arribi una nova responsabilitat penada, amb la qual l'intern passi a la situació de no tenir complerta la meitat de les condemnes imposades; en aquests casos l'equip de tractament revisarà la seva classificació amb la finalitat de realitzar una valoració actualitzada de totes les variables de l'intern; i en el cas que el jutge de vigilància no hagués fet amb anterioritat un pronunciament sobre l'aplicació a l'intern del règim general de compliment, proposarà la regressió al segon grau de tractament de l'intern i si es donen les circumstàncies, en la mateixa junta de tractament, s'iniciarà l'incident d'aplicació del règim general.

Quant al procediment que hauran de seguir els equips de tractament per a la tramitació d'aquest incident: *a)* s'han d'incloure a l'ordre del dia de les sessions que celebri aquest òrgan col·legiat; *b)* les propostes d'aplicació del règim general de compliment, les han de formular motivadament, després de fer un estudi de l'intern, en el model normalitzat que s'adjunta com a Annex I d'aquesta Circular, i amb la major immediatesa possible; *c)* durant els primers vuit mesos de rodatge d'aquest nou sistema, i amb la finalitat d'unificar els criteris, els equips de tractament treballaran en estricta coordinació amb la Secció de Classificació utilitzant el correu electrònic, abans de la remissió definitiva al jutjat de vigilància penitenciària corresponent; *d)* de les propostes efectuades, dels acords adoptats pels jutjats de vigilància penitenciària i de les resolucions que adoptin els jutjats i tribunals d'apel·lació en aquesta matèria es deixarà constància expressa a l'expedient físic i informàtic de l'intern i al seu programa individualitzat de tractament.

Per finalitzar amb aquesta matèria, solament cal afegir que no serà necessària la remissió informada al jutjat de vigilància penitenciària de les sol·licituds que en aquest sentit li formulin directament els penats o penades, ja que si el jutge de vigilància admet a tràmit la petició, necessàriament ha de demanar un informe a l'Administració penitenciària.

Una darrera precisió també resulta imprescindible; com que no s'ha reformat l'article 92 del CP relatiu a la dispensa del requisit del compliment de les tres quartes parts o, en el seu cas, de les dues terceres parts de la condemna per a la concessió de la llibertat condicional als malalts molt greus amb patiments incurables, s'ha d'entendre que les propostes i resolucions de tercer grau formulades d'acord amb les previsions de l'article 104.4 de l'RP no resulten afectades pel període de seguretat; i en conseqüència, s'han de continuar proposant independentment del temps de condemna extingit, per raons d'humanitat i de dignitat personal.

2. Del nou règim d'acumulació de condemnes

L'article 76 del CP és modificat en el sentit d'afegir al vigent número primer dos nous apartats *c)* i *d)* conforme als quals, el límit màxim de compliment de les penes serà de quaranta anys quan el subjecte hagi estat condemnat per dos o més delictes i al menys dos d'aquests siguin castigats per la llei amb pena de presó superior a vint anys o a dos o més delictes de terrorisme de la Secció 2ª del Capítol V del Títol XXII del Llibre II i algun d'aquests sigui castigat per la llei amb pena de presó superior a vint anys.

D'altra banda, i pel que fa a les limitacions previstes a l'article 78 del CP, aquestes s'aguditzen, en el sentit que el que abans de la seva reforma era una facultat del jutge o tribunal sentenciador ara és un acord preceptiu pels supòsits en què la pena que resulti sigui de 20, 25, 30 o 40 anys – i sempre que aquest límit màxim representi un estalvi de més de la meitat de la suma lineal de les condemnes imposades en les sentències - els beneficis penitenciaris, els permisos de sortida, la classificació en tercer grau i el còmput del temps per a la llibertat condicional es refereixen sempre a la totalitat de les penes imposades en les sentències.

En aquesta nova restricció ara comentada s'estén, així mateix, a la possibilitat que el jutge de vigilància penitenciària pugui després revisar el règim de compliment esmentat, ja que en els casos de delictes de terrorisme o els comesos en el si d'organitzacions criminals aquesta possibilitat de revisió mai no podrà donar-se per a procedir a la classificació en tercer grau abans que al penat li resti tan sols una quinta part del límit màxim de compliment o una octava part per accedir a la llibertat condicional.

3. Els nous requisits per accedir a la llibertat condicional i al tercer grau

L'article 90 relatiu a la llibertat condicional ordinària es modifica per afegir el criteri [que no requisit] de la satisfacció de les responsabilitats civils en els supòsits i en els termes previstos en la Llei orgànica general penitenciària, i el de col·laboració activa contra l'organització criminal quan es tracti de delictes de terrorisme i criminalitat organitzada. S'afegeixen així dos nous paràgrafs a l'article 90.1, i es modifiquen les regles de conducta i les mesures que es poden imposar als alliberats condicionals, que passen a ser les dels articles 83 i 96.3, en lloc de les del 105, com es deia en el redactat de l'anterior article 90.2.

Es modifica també l'avançament de la llibertat condicional a les dues terceres parts de la condemna de l'article 91, eximint d'aquesta institució a determinats delictes de terrorisme i criminalitat organitzada. I s'afegeix un ordinal segon a aquest article que permet que el penat que acrediti la realització continuada i estable d'activitats laborals, culturals i ocupacionals, la participació efectiva i favorable en programes de reparació a la víctima o en programes de tractament o desintoxicació, vagi anticipant la llibertat condicional de les dues terceres parts, fins a un màxim de 90 dies per cada any de compliment efectiu de condemna; s'apropa, d'aquesta manera, el benefici de la llibertat condicional al compliment de la meitat de la condemna.

És en aquest nou benefici penitenciar, en el qual els equips de tractament han de valorar cada any des de l'entrada en vigor de la norma l'evolució del subjecte en els programes que porten aparellada la seva possible concessió, on trobem un important estímul, perquè els interns s'interessin per aprofitar el temps a la presó en favor de la seva pròpia inserció social.

Pel que fa al moment en què els equips de tractament han de formular les propostes d'aplicació d'aquest nou benefici penitenciar, considerem que la mateixa redacció del precepte ens dóna la resposta: un cop complerta la meitat de la condemna i es trobin en tercer grau de tractament.

Sembla, doncs, que han de ser els equips de tractament del medi obert els que hauran d'avaluar la participació de l'intern en les activitats i programes que donen dret a l'avançament de fins un màxim de 90 dies per cada any de compliment efectiu de condemna de la llibertat condicional avançada a les dues terceres parts de la condemna, quan estigui proper al compliment de la meitat de la condemna. Però per poder fer amb rigor aquesta tasca, els equips de tractament del medi ordinari han d'avaluar any rere any la participació de cada intern en aquestes activitats i programes, per deixar constància

expressa d'aquestes avaluacions en el programa individual de tractament dels penats i si és el cas, en l'inicial model d'intervenció dels preventius, tal com aconsella l'article 20 de l'RP.

S'adjunta com a Annex II, un protocol amb criteris de valoració de la participació de l'intern en les activitats i programes que donen dret a aquest nou benefici penitenciari, sens perjudici que en el futur, un cop experimentat aquest sistema i un cop contrastades aquestes pautes amb l'aplicació pràctica, es puguin replantejar o modificar alguns punts.

Falta fer una darrera precisió per concloure amb aquest apartat: la llibertat condicional és un benefici penitenciari al que poden accedir tots els sentenciats que reuneixen les condicions que s'estableixen als articles 90 a 93 del CP, entre els quals estan inclosos també els sentenciats a condemnes curtes. I no resultaria contrari a allò que disposen aquests preceptes que el sentenciat a una pena de presó d'un any que hagués participat activament en les activitats i programes que donen dret a l'avançament de la llibertat condicional regulada a l'article 91, pogués anticipar en 45 dies la seva llibertat condicional avançada a les dues terceres parts, transcorreguts sis mesos en el compliment de la seva condemna, sortint en llibertat condicional avançada als 6 mesos i un dia de l'inici del compliment de la seva condemna. Respecte del mandat contingut a l'article 25.2 de la CE s'ha afirmat en alguna ocasió que és en les condemnes curtes on la reinserció social troba majors dificultats; contràriament a aquesta tesi, és amb aquests penats on els equips de tractament han d'extremar les seves actuacions per fer possible que obtinguin a temps els beneficis penitenciaris als que l'ordenament jurídic els dóna dret.

Finalment, i quant al control de l'alliberat condicional, es modifica l'article 93 del CP per afegir dos nous apartats exclusivament referits als alliberats condicionals terroristes. La principal novetat és no tant que el jutge de vigilància pugui demanar informes per corroborar que persisteixen les condicions que en el seu dia van permetre la concessió de la llibertat condicional –ja que fins ara ja era una facultat que podien exercir els jutges de vigilància en relació amb el seguiment de qualsevol alliberat– sinó al fet que de procedir-se a la revocació la llibertat condicional el penat complirà el temps que resti del compliment de la condemna amb pèrdua del temps passat en llibertat condicional.

b) L'article segon modifica la Llei orgànica 6/1985, de 1 de juliol, del poder judicial.

S'afegeix un nou apartat 5 a la disposició addicional cinquena de la Llei orgànica 6/1985, de 1 de juliol, del Poder Judicial, amb la finalitat d'establir l'efecte suspensiu de la interposició del recurs d'apel·lació contra la resolució del jutge de vigilància que es refereixi a la classificació dels penats que pugui donar lloc a l'excarceració del penat, o a la concessió de la llibertat condicional, *quan es tracti de delictes greus*.

Delicte greu és, segons el que disposa l'article 13 del CP, la infracció que la Llei castiga amb pena greu; sabem també, perquè el legislador ens ho va dir, que penes greus són, entre d'altres, la presó superior a tres anys [article 33 de l'encara vigent CP; cinc anys si prosperés la seva reforma de conformitat al projecte de reforma del CP que en aquests moments s'està tramitant].

Es diu també que el recurs tindrà efecte suspensiu que impedirà la posada en llibertat del condemnat fins a la resolució del recurs o, en el seu cas, fins que l'Audiència Provincial o Nacional, s'hagi pronunciat sobre la suspensió [o el Jutjat sentenciador (l'afegit és nostre)].

Els recursos d'apel·lació s'interposen sempre mitjançant un escrit, davant del mateix jutge que hagi dictat la interlocutòria (articles 219 i 221 de la LECr), el qual dictarà una resolució que l'admeti a tràmit, en un o en ambdós efectes, segons el que sigui procedent (articles 217, 223 i 787.1 de la

LECr). Correspon, doncs, al jutge de vigilància penitenciària, la decisió de dotar d'efectes suspensius a les seves interlocutòries en matèria de classificació de penats o de concessió de la llibertat condicional; per la qual cosa hauran de deduir un testimoni de les seves decisions al centre penitenciari que alberga a l'intern afectat si el que es pretén és la no posada en llibertat o semilibertat [tercer grau] del condemnat fins que no se substanciï el recurs, o en el seu cas, la peça separada de suspensió.

La suspensió del tercer grau o de la llibertat condicional, pressuposa que el subjecte torna provisionalment a la situació jurídica anterior; però res impedeix que, durant el temps en què se substanciï el recurs d'apel·lació o la peça separada de suspensió, el subjecte sigui albergat a les unitats de medi obert o semiobert que es considerin adients al procés de reinserció posat de manifest per l'intern.

En aquest sentit, la unitat que albergui l'intern haurà de valorar, en el cas de la suspensió provisional del tercer grau de tractament, la possible proposta d'aplicació immediata de l'article 100.2 de l'RP per a la realització d'activitats regulars, especialment de caràcter laboral o formatiu, mitjançant sol·licitud d'aprovació posterior del JVP, o també per mitjà dels supòsits previstos a l'article 117 del mateix RP, amb una junta de tractament extraordinària si és necessari, per tal d'afavorir el manteniment de les activitats i la consolidació de l'evolució.

De la mateixa manera, en els casos de suspensió de la llibertat condicional des de la Unitat de Medi Obert s'assignarà l'intern a una plaça de medi obert, generalment en el mateix centre obert o secció oberta on era abans de la seva excarceració, i si el cas ho aconsella, es demanarà l'aplicació de l'article 86.4 del Reglament penitenciari fins a la resolució del recurs o de la peça separada de suspensió.

Els centres oberts i les seccions obertes reservaran un nombre suficient de places, d'acord amb la Unitat de Medi Obert d'aquesta Secretaria, per poder abordar aquestes situacions.

c) L'article tercer modifica la Llei orgànica general penitenciària. Una ajuda per rellegir els nous requisits per accedir al tercer grau i a la llibertat condicional

S'introdueixen dos nous apartats en l'article 72, els números 5 i 6, en virtut dels quals la classificació o progressió al tercer grau de tractament penitenciari requerirà que el penat hagi satisfet la responsabilitat civil derivada del delicte comès, singularment en aquells delictes de major contingut econòmic; i que mostrin signes inequívocs d'haver abandonat l'activitat terrorista, tot col·laborant activament amb les autoritats en la lluita contra l'organització criminal.

La reparació del dany és un signe inequívoc d'una voluntat d'integració social del penat, però no pot ser establert com a condició absoluta per al gaudiment del tercer grau o de la llibertat condicional, sinó que s'ha d'abordar des d'una perspectiva preventiva especial, i exigir que el penat hagi posat de manifest la tendència a adequar la seva conducta al respecte a la norma i a la víctima del delicte.

És per això, que aquesta exigència s'ha d'abordar de forma anàloga a l'establerta en els vigents articles 81 i 88 del Codi penal, que no requereixen per a la suspensió o la substitució de la pena de presó, respectivament, la reparació efectiva del dany, sinó un esforç seriós adreçat a aquesta reparació.

En aquest sentit, per poder conèixer si el penat ha fet front a les responsabilitats civils derivades del delicte, el primer que han de fer les oficines de règim dels centres penitenciaris és demanar al jutjat o

tribunal sentenciador una còpia de la peça separada de responsabilitat civil o un informe que acrediti la satisfacció o no d'aquesta responsabilitat. Si el subjecte és insolvent [la gran majoria de les persones internades en les nostres institucions ho són] haurà d'estar assabentat que arran de les modificacions operades en aquest article 72 de la LOGP, el seu esforç per complir amb les responsabilitats civils derivades dels delictes comesos, amb el seu patrimoni present i futur, haurà de ser tingut en compte per a la classificació en tercer grau i en el moment de l'emissió del pronòstic de reinserció social exigint en el benefici de la llibertat condicional; i tot això amb independència que la condemna es regeixi pel CP de 1973 o pel de 1995, ja que com es veurà després, les modificacions operades en l'article 72 de la LOGP estan en vigor des del 2 de juliol de 2003 i són aplicables a les decisions que s'adoptin en aquestes matèries amb independència del moment de la comissió dels fets delictius o de la data de la resolució en virtut de la qual s'estigui complint la pena.

El que sembla coherent amb la finalitat i l'esperit d'aquesta norma és que qui podent fer front a les responsabilitats civils derivades del delictes comès, es mostri reticent a fer-ho, no podrà obtenir un pronòstic favorable d'inserció; i qui no tenint patrimoni ni nòmina, però que es comprometi seriosament amb el jutjat o tribunal a fer front a aquelles responsabilitats amb el que de present o de futur pugui tenir, ha d'obtenir necessàriament un pronòstic favorable d'inserció.

La incorporació al nostre sistema d'execució penal de la valoració de l'esforç reparador del penat amb qui va ser la víctima del seu delictes, mitjançant la satisfacció de les responsabilitats civils, aconsella incorporar a aquesta Circular, com a Annex III, un protocol d'actuacions amb què fer front a aquest nou criteri valoratiu.

d) L'article quart modifica la Llei d'enjudiciament criminal per modificar i introduir un nou número 2 en l'article 989 de la LECr

La finalitat del precepte és la d'executar la responsabilitat civil derivada del delictes o falta declarada en la sentència penal, ja que permet l'execució provisional [o a terminis] del dany causat a la víctima del delictes.

e) La disposició transitòria única

La disposició transitòria única, que no existia a l'avantprojecte de Llei, el que pretén és aclarir alguns aspectes en relació amb l'aplicació d'aquesta llei penal en el temps: en establir que el disposat, conforme en aquesta llei, en els articles 90 i 93.2 del Codi Penal, respecte a les circumstàncies per accedir a la concessió de la llibertat condicional, i en l'article 72.5 i 6 de la llei orgànica general penitenciària, serà aplicable a les decisions que s'adoptin en aquestes matèries des de la seva entrada en vigor, amb independència del moment de la comissió dels fets delictius o de la data de la resolució en virtut de la qual s'estigui complint la pena.

f) La disposició final primera

Atribueix a la llei el caràcter de llei orgànica, excepció feta del que disposa l'article quart que modifica la llei d'enjudiciament criminal.

g) La disposició final segona

Estableix l'entrada en vigor de la llei a l'endemà de la seva publicació en el Butlletí Oficial de l'Estat.

El principi, segons el qual les lleis penals no poden ser aplicables a fets anteriors a la seva promulgació, apareix com un dels pilars essencials del Dret penal. També és una constant en les legislacions del nostre entorn cultural inclosa la nostra legislació, el que s'estableixi una excepció al principi d'irretroactivitat, quan aquesta sigui més beneficiosa per al reu. Com es justifica aquesta excepció no té cap importància als efectes que ara interessin, el que sí que la té és com es decideix la Llei més favorable.

No és aquest un problema tan fàcil de resoldre com a simple vista pot semblar. La confrontació entre dos lleis penals s'ha de fer entre el precepte-pressupòsit de la pena (tipus i circumstàncies qualificadores genèriques i específiques) i la pena mateixa, comprenent aquesta tant la principal com les accessòries.

L'article 2 del CP, en dir que les lleis penals tenen efectes retroactius, no indica una interpretació que admeti l'aplicació exclusivament del que és beneficiós; i en qualsevol cas, la Disposició transitòria segona del CP de 1995 sí que aborda aquest problema, dient que, per la determinació de quina sigui la llei més favorable, es tindrà en compte la pena que correspondria al fet enjudiciat amb l'aplicació de les normes completes d'un i d'altre codi.

A més a més, s'ha de tenir en compte que l'article 4.2 del Codi civil disposa que les lleis penals, les excepcionals i les d'àmbit temporal no s'aplicaran a supòsits ni a moments diferents dels compresos expressament en aquestes; igualment que del CP de 1995, a més a més, de la ja esmentada exigència d'aplicació de lleis penals noves o velles en la seva integritat, s'adverteix que no es revisaran sentències si el penat es troba en situació de llibertat condicional (Disposició transitòria 5a, paràgraf 3r), ni les ja executades, (Disposició transitòria 6a, paràgraf 1r), i que en la determinació de la llei més favorable sí que en dóna almenys un criteri estable: *el que és favorable es predica de la llei, no de l'interès personal del condemnat*, per això s'haurà de confiar en la decisió del Tribunal, el qual, això sí, per imperatiu de l'article 2.2 del CP, haurà de concedir audiència al reu en el cas de dubte de la determinació de la llei més favorable.

Tenint en compte tot això, podem afirmar que els aspectes de dret penal material continguts en la reforma als articles 76 i 78 del CP no seran d'aplicació a fets delictius comesos anteriorment amb l'entrada en vigor de la Llei orgànica 7/2003, de 30 de juny; però que pel que a les disposicions d'execució de penes, que afecten a la forma de compliment de la pena privativa de llibertat, i que no es poden confondre ni amb la pena mateixa ni afecten la seva magnitud, si s'accepta que és plenament aplicable l'anticipació de 90 dies per cada any de compliment efectiu de condemna de la llibertat condicional avançada a les dues terceres parts, introduït a l'article 91. 2 del CP, des de l'entrada en vigor de la norma, és a dir, des del 2 de juliol de 2003, s'ha d'interpretar igualment, que el període de seguretat i la manera d'eximir-ho, regulades a l'article 36 del CP, són plenament vigents pels penats que no estiguessin classificats en tercer grau de tractament penitenciari o amb l'expectativa jurídica d'obtenir l'esmentada classificació en aquella data; òbviament tot això referit solament aquells que compleixen condemnes conforme al Codi Penal de 1995, ja que les condemnes que es regeixen pel Codi Penal de 1973 continuaran amb les regles d'execució establertes en aquell codi.

Disposició addicional

En cas de dubte o de necessitat d'adequació del contingut d'aquestes normes, s'ha d'adreçar la consulta al cap del Servei de Medi Obert i Serveis Socials, al cap del Servei de Rehabilitació o a la cap del Servei de Règim, segons que correspongui.

Pel que fa al funcionament de les oficines de règim en relació amb la gestió d'aquest nou sistema d'execució de condemnes, s'adjunta com a Annex IV un protocol d'actuacions.

Disposició final

En rebre aquesta Circular, se n'ha de justificar recepció al Servei d'Assessorament Jurídic i Inspecció d'aquesta Secretaria Sectorial.

La Circular ha de ser llegida en la primera reunió dels òrgans col·legiats dels centres penitenciaris i en la primera reunió de treball de les Comissions Territorials d'Assistència Social Penitenciària que tinguin lloc després de rebre-la, perquè se'n tingui constància i se'n prengui coneixement.

Barcelona, 22 de setembre de 2003

El secretari de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil

Ramon Parés i Gallés